

Projekt uchwały
zatwierdzony przez Burmistrza Szubina
w dniu ..15.12.2017r.....

**UCHWAŁA NR XXXIX/ .. /17
RADY MIEJSKIEJ W SZUBINIE**

z dnia 28 grudnia 2017 r.

w sprawie przyjęcia Programu wspierania rodziny dla gminy Szubin na lata 2018-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017r. poz. 1875 i 2232) oraz art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697 i 1292) w związku z Uchwałą nr LII/413/14 Rady Miejskiej w Szubinie z dnia 28 października 2014 roku w sprawie przyjęcia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Szubin na lata 2014-2025 uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się Program wspierania rodziny dla gminy Szubin na lata 2018 - 2020, o treści określonej w załączniku, stanowiącym integralną część niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Szubina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 roku.

DYREKTOR
Miejsko-Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Szubinie

Renata Michalak

RADCA PRAWNY

Wojciech Pacewicz
Bd-1142

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 i 2232), do wyłącznej właściwości rady gminy należy stanowienie w sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy. Z kolei w myśl art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 i 1292) rada gminy uchwała gminne programy wspierania rodziny biorąc pod uwagę potrzeby przedstawione przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta związane z realizacją zadań w niniejszym zakresie.

Podmiotem wyznaczonym do realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szubinie. Dlatego też sprawozdanie z jego działalności, przyjęte na XXXI sesji Rady Miejskiej w Szubinie w dniu 30 marca 2017r., zawierało sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeby związane z realizacją tych zadań. Biorąc więc pod uwagę potrzeby przedstawione w ww. sprawozdaniu proponuje się przyjęcie przygotowanego przez Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Szubin na lata 2018 - 2020 w brzmieniu określonym w załączniku do projektu niniejszej uchwały.

Mając na uwadze powyższe, podjęcie uchwały uważam za zasadne.

OPS/MR

BURMISTRZ
Artur Michalak
Artur Michalak

Wstęp

Rodzina jest najmniejszą, a zarazem najważniejszą grupą społeczną. To w niej wszystko ma swój początek i koniec. Pełni szereg funkcji trudnych do przecenienia, do najważniejszych można zaliczyć chociażby funkcję ekonomiczną, opiekuńczo-wychowawczą, edukacyjną, emocjonalną, seksualną czy socjalizacyjną. Na przestrzeni lat zmieniał się model rodziny, jej charakter, pozycje poszczególnych członków i wymagania, jakie stawiało wobec rodziny społeczeństwo. Zawsze jednak była dla człowieka najważniejsza i miała na niego największy wpływ już od najmłodszych lat. To rodzina jako pierwsza kształtuje naszą osobowość, zapewnia bezpieczeństwo, miłość, wskazuje normy postępowania. W późniejszym okresie żadna inna grupa społeczna nie ma tak ogromnego znaczenia dla jednostki. To, w jakiej rodzinie wychowuje się dziecko ma wpływ na jego funkcjonowanie w dorosłym życiu, pełnienie określonych ról społecznych, umiejętność nawiązywania prawidłowych i trwałych relacji. Zatem należy dołożyć wszelkich starań, aby każda rodzina właściwie wypełniała przypisane jej funkcje.

Podstawy prawne opracowania Programu

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016r. poz. 1860 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017r. poz.1769 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016r. poz. 489 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017r. poz.783 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016r. poz. 1817 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2017r. poz.1832).
10. Program Wspierania Rodziny dla Gminy Szubin na lata 2018-2020 wpisuje się w Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Szubin na lata 2014-2025 (cel strategiczny 3 – Podniesienie jakości wsparcia rodziny i opieki nad dzieckiem) oraz w Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 „Rodzina jest najważniejsza” (cel szczegółowy 1 – Poprawa funkcjonowania rodziny w środowisku lokalnym poprzez tworzenie społecznej sieci wsparcia, cel szczegółowy 2 – Zwiększenie dostępności usług dla rodzin ze szczególnymi potrzebami, cel szczegółowy 3 – Wzmocnienie rodzicielstwa i poprawa funkcjonowania pieczy zastępczej).

1. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN NA TERENIE GMINY SZUBIN

Rodzina – jej struktura, model, hierarchia poszczególnych członków, ulegała przeobrażeniom na przestrzeni lat. Zmiany ekonomiczne, społeczne, obyczajowe czy prawne, dokonujące się w naszym kraju pozostawały nie bez znaczenia dla rodziny. Jej współczesny model różni się zasadniczo od tego, który dominował jeszcze kilkadziesiąt, a nawet kilkanaście lat temu. Kobiety są coraz bardziej świadome swoich praw, odważniej dążą do realizacji swoich potrzeb, chcą spełniać się na gruncie zawodowym. Odchodzi się od patriarchalnego modelu rodziny, gdzie uprzywilejowaną pozycję ma mężczyzna, na rzecz rodziny partnerskiej, gdzie małżonkowie – partnerzy wspólnie

pracują, podejmują decyzje, razem wychowują dzieci i dzielą się obowiązkami domowymi. Model rodziny partnerskiej wynika nie tylko z postępującej na przestrzeni lat emancypacji kobiet, ale także ze względów ekonomicznych. Obecnie mało która polska rodzina może sobie pozwolić na to, aby pracował tylko mężczyzna. Jedna pensja rzadko zaspokaja wszystkie potrzeby rodziny. Ponadto obecnie kobiety chcą być niezależne finansowo, a w przyszłości korzystać ze świadczeń emerytalnych. Powyższe zmiany powodują, że ojciec odgrywa coraz większą rolę w życiu dziecka, wcześniej wychowaniem zajmowały się wyłącznie kobiety.

Współcześnie można zauważyć rozluźnienie więzów małżeńskich i rodzinnych oraz rosnący odsetek rozwodów. Małżeństwo przestało być traktowane jako instytucja nierozrwalna, w której tkwi się za wszelką cenę. Samotne rodzicielstwo nie jest dzisiaj niczym zaskakującym i przestało być piętnowane przez społeczeństwo. Coraz częściej mamy do czynienia, obok związków małżeńskich, z wolnymi związkami czy z tzw. rodzinami patchworkowymi (posklejanymi), czyli „rodzinami, w których zgodnie żyją byli małżonkowie, ich obecni partnerzy oraz dzieci z tych związków” [źródło: pl.wiktionary.org]. Taka struktura rodziny nie wyklucza wspólnych spotkań obu rodzin dziecka. Ponadto wychodzi się z założenia, że tkwienie w toksycznym związku „dla dobra dziecka” przyniesie mu więcej szkód aniżeli pożytku.

Obecnie zauważa się spadek dzietności w polskich rodzinach. Coraz rzadziej spotykamy rodziny wielodzietne, na rzecz modelu 2+2 lub nawet 2+1. Sytuacja ta może być coraz częściej powodowana względami ekonomicznymi, aktywnością zawodową kobiet czy planowaniem potomstwa po 30-tym roku życia.

W ostatnich latach pojawiło się zjawisko tzw. „eurosieroctwa”. Dążenie do zapewnienia rodzinie godziwych warunków ekonomicznych wymusza na rodzicach wyjazdy za granicę w celach zarobkowych. Odbywa się to wszystko kosztem życia rodzinnego. Osłabieniu ulegają więzi emocjonalne, maleje również zaangażowanie rodziców w proces wychowania dzieci. Częściej dochodzi do rozwodów, a dziecko w całej tej sytuacji jest coraz bardziej zagubione i traci poczucie bezpieczeństwa.

Wśród wielu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny należy w szczególności wymienić bezrobocie, które może prowadzić do ubóstwa, a także niewydolność opiekuńczo-wychowawczą rodziców. Sytuacja drastycznie pogarsza się, jeśli dochodzą dodatkowe problemy, tj. uzależnienia czy przemoc domowa. Rodzina przestaje być wówczas środowiskiem, dającym dziecku poczucie bezpieczeństwa. Nie wypełnia prawidłowo przypisanych jej funkcji, zamiast wspierać jednostkę, niszczy ją. Jeśli dorośli członkowie rodziny nie potrafią sami poradzić sobie z zaistniałą sytuacją, konieczna jest pomoc instytucjonalna.

Poniżej zostaną zobrazowane główne problemy rodzin z terenu gminy Szubin. Przedstawione dane dotyczą w szczególności rodzin w najtrudniejszej sytuacji, które korzystają z pomocy instytucjonalnej, głównie świadczeń pomocy społecznej.

Tabela 1. Główne powody trudnej sytuacji życiowej rodzin, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
		2015	2016	30.06.2017
1.	Ubóstwo	838	812	615
2.	Bezrobocie	645	541	369
3.	Niepelnosprawność	337	384	319
4.	Długotrwała lub ciężka choroba	455	566	474
5.	Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	216	212	165
	-----	-----	-----	-----
	5.1. wielodzietność	112	116	95
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	227	195	154
	-----	-----	-----	-----
	6.1. rodziny niepełne	161	141	112
	-----	-----	-----	-----
	6.2. rodziny wielodzietne	47	41	31
7.	Alkoholizm	43	55	47
8.	Narkomania	0	1	1
9.	Przemoc w rodzinie	3	7	3

[źródło: dane MGOPS w Szubinie]

Jak wskazuje powyższa tabela, głównym powodem trudnej sytuacji życiowej rodzin, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, jest ubóstwo i związane z tym bezrobocie. Analiza dokumentacji, w szczególności przeprowadzanych przez pracowników socjalnych wywiadów środowiskowych, odzwierciedla pełny obraz wskazanych problemów. Rzadko zdarza się, aby rodzina borykała się tylko z jedną trudnością. Charakterystyczne jest zjawisko nawarstwiania się problemów. W efekcie końcowym rodzina, w oparciu o własne możliwości i posiadane zasoby, nie jest w stanie sama poradzić sobie z zaistniałą sytuacją.

W porównaniu z latami ubiegłymi można mówić o nieznacznym spadku liczby rodzin, borykających się z ubóstwem. Przyczyn tego stanu rzeczy można upatrywać w Programie 500+, który poprawił sytuację finansową wielu rodzin. Ponadto Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szubinie w latach 2008-2013 realizował projekt systemowy „Inwestuj w siebie – rozwiń skrzydła” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W efekcie przeprowadzonych warsztatów kompetencyjnych i kursów zawodowych wiele osób podjęło zatrudnienie i zaprzestało korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Nastąpił z kolei wzrost liczby rodzin, u których występuje niepełnosprawność i/lub długotrwała choroba, często utrudniająca samodzielne funkcjonowanie. Wymusza to na MGOPS w Szubinie ciągłe rozszerzenie zakresu usług opiekuńczych wobec osób chorych i starszych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Można natomiast zauważyć nieznaczny spadek liczby rodzin, u których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W gminie Szubin, z rodzinami w szczególnie trudnej sytuacji, obok pracowników socjalnych, współpracują asystenci rodziny. W 2012r. MGOPS w Szubinie zatrudniał na pełen etat 1 asystenta rodziny, obecnie ich liczba wynosi 4. Dzięki temu wsparciem można objąć znacznie większą liczbę rodzin niewydolnych wychowawczo.

Należy podkreślić, że powyższa tabela zawiera dane na dzień 30 czerwca 2017r., z końcem grudnia, w momencie sporządzania rocznego sprawozdania, mogą one ulec nieznacznej zmianie.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r., o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017r., poz. 697 ze zm.) nałożyła na gminy obowiązek zatrudniania asystentów rodziny. Zgodnie z aktualnymi przepisami liczba rodzin, z którymi jeden asystent w tym samym czasie współpracuje, nie może przekroczyć 15.

Poniższa tabela przedstawia dane liczbowe, dotyczące rodzin objętych pomocą asystenta rodziny na terenie miasta i gminy Szubin.

Tabela 2. Wsparcie rodzin pomocą asystenta rodziny na terenie miasta i gminy Szubin

Lp.	Wskaźnik	Wartość wskaźnika		
		2015	2016	30.06.2017
1.	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny w MGOPS w Szubinie	4	4	4
2.	Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny, w tym:	54	57	52
	-----	-----	-----	-----
	2.1 liczba dzieci w tych rodzinach	149	147	143
3.	Liczba rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył współpracę, w tym:	9	12	11
	-----	-----	-----	-----
	3.1. ze względu na osiągnięcie celów	3	8	8
	-----	-----	-----	-----
	3.2. ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	5	4	3
	-----	-----	-----	-----
	3.3. ze względu na brak efektów	1	0	0
	-----	-----	-----	-----
	3.4. ze względu na zmianę metody pracy	0	0	0

[źródło: dane MGOPS w Szubinie]

Dzięki zwiększeniu liczby asystentów rodziny, możliwe jest wsparcie większej ilości rodzin, u których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Czas pracy z daną rodziną jest kwestią indywidualną i wynika z rozmiarów oraz stopnia natężenia problemów, z jakimi boryka się rodzina. Nie bez znaczenia jest również dojrzałość emocjonalna rodziców i ich motywacja do podejmowania działań, zmierzających do poprawy sytuacji. Na terenie gminy Szubin przeciętny czas pracy asystenta z rodziną wynosi około 2 lat. Należy zaznaczyć, że niewydolność wychowawcza to główny powód przyznania rodzinie asystenta rodziny, ale nie jedyny. To współwystępowanie dodatkowych problemów sprawia, że praca z rodziną staje się procesem długotrwałym. Asystenci rodziny udzielają pomocy rodzinie w poprawie ich sytuacji życiowej, uczą m.in. wykonywania podstawowych czynności związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, planowaniem budżetu, załatwianiem spraw urzędowych. Bezustannie edukują rodziców i wspomagają proces wychowania dzieci. Ponadto pomagają rozwiązywać problemy zdrowotne członków rodziny, wspierają w walce z uzależnieniami, uczą jak radzić sobie ze stresem, przywracają wiarę we własne możliwości. Są przy rodzinie w najtrudniejszych momentach, z czasem stając się niejako jej przyjacielem.

Efekty pracy asystentów rodziny, pracujących w MGOPS w Szubinie, są zauważalne i nie do przecenienia. W ciągu kilku lat prowadzonych działań udało się usamodzielnic wiele rodzin i uniknąć sytuacji, w której rodzicom zostaje ograniczona lub odebrana władza rodzicielska. Zdarza się, co prawda rzadko, że dzieci są zabierane ze środowiska rodzinnego i umieszczane w placówce. Jednak do takich momentów dochodzi wtedy, kiedy rodzice nie chcą współpracować, nie podejmują działań zmierzających do poprawy sytuacji, ich zachowanie coraz bardziej zagraża dobru, a nawet życiu dziecka.

Wsparciem dla działań asystentów rodziny jest działalność świetlicy o charakterze opiekuńczo-wychowawczym w Szubinie, dostępnej od poniedziałku do piątku w godzinach popołudniowych. Przeciętna miesięczna liczba dzieci, uczęszczających do świetlicy, wynosi 13. Dzieci w czasie wolnym mają zapewniony posiłek, pomoc dydaktyczną oraz dodatkowe zajęcia, m.in. plastyczne, muzyczne, sportowe. Największym problemem jest brak odpowiedniej bazy lokalowej. W chwili obecnej zajęcia odbywają się w jednej z sal Szkoły Podstawowej nr 1 w Szubinie a w razie zajętości w siedzibie MGOPS.

Nadal na terenie gminy Szubin brakuje osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, ma za zadanie pomagać rodzinie przeżywającej trudność w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu i wypełnianiu ról społecznych. Takie rozwiązanie na pewno stanowiłoby duże wsparcie i uzupełnienie dla działań prowadzonych przez MGOPS.

Wśród innych problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy Szubin, należy wymienić niepełnosprawność i/lub długotrwałą chorobę jednego z członków rodziny. W ostatnich 3 latach można zauważyć wzrost liczby rodzin, które zgłaszają się do MGOPS w Szubinie z tym problemem. Rodziny te oczekują przede wszystkim wsparcia w formie usług opiekuńczych dla osób chorych i starszych bądź specjalistycznych usług opiekuńczych. Nie są w stanie z różnych powodów samodzielnie zapewnić opieki osobie chorej/niepełnosprawnej lub stworzyć dla niej warunków, wspomagających wszechstronny rozwój. Poniższe tabele zawierają wskaźniki liczbowe, dotyczące usług opiekuńczych dla osób chorych i starszych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela 3. Usługi opiekuńcze na terenie miasta i gminy Szubin (zadanie własne)

Lp.	Wskaźnik	Wartość wskaźnika		
		2015	2016	30.06.2017
1.	Liczba osób, wobec których świadczone są usługi opiekuńcze, w tym:	157	140	124
	-----	-----	-----	-----
	1.1. specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	5	7

[źródło: dane MGOPS w Szubinie]

Tabela 4. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie miasta i gminy Szubin (zadanie zlecone)

Lp	Wskaźnik	Wartość wskaźnika		
		2015	2016	30.06.2017
1.	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, wobec których świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze	25	45	51

[źródło: dane MGOPS w Szubinie]

Jak obrazują powyższe tabele zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze jest ogromne. Z roku na rok wzrasta przede wszystkim liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, które objęte są specjalistycznymi usługami opiekuńczymi. Na pierwsze półrocze 2017r. ich liczba wyniosła 51. W porównaniu z ubiegłymi latami, chociażby z 2014r., kiedy tego typu wsparciem objętych było 16 osób, jest to trzykrotny wzrost. Z pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi korzystają przede wszystkim dzieci. W ich przypadku MGOPS w Szubinie stara się zapewnić kompleksowe oddziaływania terapeutyczne. W zależności od występującego schorzenia i zaleceń lekarskich prowadzona jest, już często od okresu niemowlęcego, m.in. systematyczna rehabilitacja ruchowa, terapia logopedyczna, psychologiczna, pedagogiczna czy behawioralna. Z relacji terapeutów, jak i samych rodziców, wynika, że prowadzone działania mają korzystny wpływ na rozwój dzieci. Mają zapewnić im jak największą samodzielność w dorosłym życiu, na miarę posiadanych przez nie możliwości i ograniczeń fizycznych.

Niezaradność rodziców w opiece i wychowaniu dzieci łączy się nierzadko z innymi dysfunkcjami, takimi jak przemoc domowa czy uzależnienia. Kontakt i współpraca z takimi rodzinami jest szczególnie trudna. Ofiarami przemocy są głównie nadal kobiety, które długo nie mówią o istniejącym problemie. Trwająca miesiącami, a nawet latami patologiczna sytuacja odbija się na funkcjonowaniu całej rodziny. Przemoc powoduje skutki fizyczne, psychiczne i emocjonalne. Ofiary przemocy, poza obrażeniami ciała, popadają w stany depresyjne, obniża się ich samoocena, odporność na stres. Z biegiem czasu rodzi się u nich wyuczona bezradność, mogą pojawić się objawy syndromu sztokholmskiego. To wszystko powoduje, że tak trudno przerwać toksyczną relację łączącą sprawcę i ofiarę. Do tego dochodzi uzależnienie ekonomiczne i mieszkaniowe kobiet-ofiar przemocy. W całej tej sytuacji najbardziej cierpią dzieci. Dom rodzinny nie zapewnia im poczucia bezpieczeństwa.

Poniższa tabela przedstawia dane Zespołu Interdyscyplinarnego, dotyczące liczby przypadków wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela 5. Procedura „Niebieskich Kart” na terenie miasta i gminy Szubin

Lp.	Wskaźnik	Wartość wskaźnika		
		2015	2016	30.06.2017
1.	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	28	31	20

[źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Szubin]

Należy zaznaczyć, że przedstawione w powyższej tabeli dane liczbowe nie odzwierciedlają faktycznej sytuacji. Wiele aktów przemocy nie jest zgłaszanych odpowiednim służbom. Nadal panuje przekonanie, że „własne brudy należy prać w domu”. Ofiary często wstydzą się mówić o doświadczanych krzywdach, obawiają się napiętnowania społecznego. Za zamkniętymi drzwiami wielu domów przez lata rozgrywa się dramat, którego świadkiem są dzieci. Na przestrzeni lat wiele zmieniło się w świadomości społecznej, nadal jednak w niektórych środowiskach przemoc jest akceptowana, daje się na nią niejako przyzwolenie. Konieczne są zatem nie tylko działania pomocowe, skierowane do ofiar i sprawców przemocy, ale także edukacja i przełamywanie zakorzenionych w społeczeństwie stereotypów.

Jeśli rodzice, pomimo oferowanej pomocy, nadal nie są w stanie sprawować należytej opieki nad dziećmi, te umieszczane są w placówce, rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci z terenu miasta i gminy Szubin, umieszczonych w rodzinnej

pieczy zastępczej i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz koszty opłat wnoszonych przez Gminę za ich pobyt.

ROK	Liczba dzieci	Koszt
2015	14	14.697zł
2016	13	32.715zł
2017	14	35.997zł * stan na 30.06.2017r.

[źródło: dane MGOPS w Szubinie]

Gmina Szubin ponosi odpłatność za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej czy w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka, dającym mu poczucie bezpieczeństwa, bez wątpienia jest rodzina. Ważne jest zatem, aby dzieci, po odebraniu rodzicom biologicznym, trafiały w pierwszej kolejności do rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Miejsca te są dużo lepszym rozwiązaniem niż placówki. Należy zatem promować rodzicielstwo zastępcze i pozyskiwać kandydatów do pełnienia roli rodziców zastępczych.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”. Ww. ustawa wskazuje, że wsparcie we wskazanym zakresie będzie realizowane między innymi przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne realizujące wspieranie rodziny. Nowo wprowadzone przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny, m. in. świadczeń gwarantowanych, do których szczególnie należy zapewnienie dostępności dla kobiet w ciąży oraz ich dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada m.in., że rodziny uprawnione objęte będą pomocą asystentów rodziny na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach będzie można skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Dostępną pomoc koordynować ma asystent rodziny, którego zadaniem będzie opracowanie katalogu możliwej pomocy i występowanie „do odpowiednich podmiotów, w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia”. Obecnie rolą asystenta jest wspieranie rodzin, które z różnych powodów nie radzą sobie z wychowaniem dzieci.

Z uwagi, iż jest to działanie nowe, bez wcześniejszych działań pilotażowych, trudno jest określić liczbę rodzin potrzebujących proponowanego wsparcia, niezbędne zasoby kadrowe i koszty realizacji zadania. Na dzień 30.06.2017r. Gmina wypłaciła 1 świadczenie z tyt. realizacji ustawy „Za życiem” w wys. 4.000zł. Analizując wyżej opisane dane można wyciągnąć wnioski, że w najbliższych latach pomoc będzie rozwijała się w kierunku większego wsparcia rodzin i dzieci. Obecnie obserwujemy pojawienie się w rodzinach wielu problemów i trudności, które niejednokrotnie prowadzą do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych. W rozwiązaniu tych problemów często potrzebna jest pomoc zarówno Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i wielu innych instytucji i organizacji. Dlatego tak ważne jest, aby w Gminie Szubin działał dobrze zorganizowany system wsparcia rodziny: system oparty na współpracy OPS-u, instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej, szkół i placówek oświatowych, służby zdrowia, policji i wszystkich zainteresowanych dobrem rodzin zamieszkujących Gminę Szubin.

Powyżej przedstawione zostały najważniejsze problemy, z jakim borykają się rodziny z terenu gminy Szubin. Przy wyznaczeniu celów i kierunków działania, zmierzających do poprawy sytuacji, warto dokonać analizy SWOT, czyli określenia mocnych i słabych stron przedsięwzięcia oraz szans i zagrożeń, jakie mogą wystąpić:

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> Wykwalifikowana i zaangażowana kadra MGOPS w Szubinie Zasoby ludzkie: osoby, instytucje i stowarzyszenia, które prowadzą działania 	<ul style="list-style-type: none"> Występujące zjawisko uzależnienia rodzin od świadczeń pomocy społecznej Postawa roszczeniowa, kalkulacja i bierność wielu rodzin korzystających z systemu

<p>na rzecz pomocy rodzinie i dzieciom na terenie gminy Szubin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca pomiędzy podmiotami realizującymi działania na rzecz rodzin • Istniejący system opieki nad dziećmi na terenie miasta i gminy Szubin (działalność świetlicy opiekuńczo-wychowawczej i świetlic wiejskich) • Szeroka oferta zajęć dodatkowych i różnych form spędzania czasu wolnego na terenie miasta Szubin • Realizacja działań socjalnych z zakresu udzielania pomocy żywnościowej oraz dożywiania dzieci w szkołach i przedszkolach • Wsparcie rodzin pomocą asystenta rodziny • Wystarczająca ilość asystentów rodziny, zatrudnionych w MGOPS w Szubinie • Sprawnie działający system usług opiekuńczych skierowanych do starszych, chorych i/lub niepełnosprawnych członków rodzin • Dostępność poradnictwa specjalistycznego w MGOPS w Szubinie (poradnictwo prawne, psychologiczne) • Możliwość pozyskania Karty Dużej Rodziny • Doświadczenie w realizacji programów i projektów skierowanych do rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 	<p>pomocowego (często celowa rezygnacja z zatrudnienia i korzystanie ze świadczeń socjalnych)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Występowanie patologii i zjawisk niepożądanych w rodzinie (niewydolność wychowawcza, alkoholizm, przemoc domowa) • Niewielkie zaangażowanie rodziców z rodzin dysfunkcyjnych w rozwój i wychowanie dzieci (odpowiedzialność zostaje zrzucona na szkoły i instytucje pomocowe) • Niechęć i społeczny opór mieszkańców przed korzystaniem z poradnictwa specjalistycznego • Niedostatek mieszkań socjalnych i chronionych na terenie gminy • Utrudniony dostęp dzieci z terenów wiejskich do oferty zajęć dodatkowych, rozwijających uzdolnienia i będących sposobem na spędzanie wolnego czasu • Niedostateczna baza lokalowa (brak własnego zaplecza dla świetlicy opiekuńczo-wychowawczej w Szubinie) • Brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziny wspierającej • Brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej • Ograniczone środki finansowe na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (nieadekwatne do potrzeb)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia rodziny jako pierwszego i najważniejszego środowiska wychowawczego dziecka • Działania na rzecz wspierania rodziny jako przykład dobrych praktyk na terenie gminy Szubin • Zwiększenie wydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin • Zmniejszenie rozmiarów patologii i zjawisk niepożądanych, występujących w rodzinach • Zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin korzystających z pomocy społecznej • Zmiana postawy klientów pomocy społecznej z biernej na czynną i przejęcie przez nich odpowiedzialności za własne rodziny • Zapoczątkowanie procesu usamodzielniania się rodzin i ich odchodzenia od systemu pomocowego • Rozwój wolontariatu • Rozwój działań profilaktycznych • Wzrost zaangażowania społeczności 	<ul style="list-style-type: none"> • Umocnienie się postawy roszczeniowej i bezradności rodzin wskutek nadmiernego wsparcia • Problem wypalenia zawodowego osób pracujących z rodzinami dysfunkcyjnymi i patologicznymi • Brak stabilności przepisów w zakresie pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych • Obwarowania formalno-prawne w zakresie pozyskiwania środków pozabudżetowych • Niedostateczna ilość środków finansowych na realizację zaplanowanych działań

lokalnej w działania na rzecz rodzin • Możliwość pozyskania i racjonalnego wykorzystania środków pozabudżetowych	
---	--

Problemy, z jakimi borykają się rodziny na terenie gminy Szubin, uzasadniają realizację Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Szubin na lata 2018-2020.

Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018-2020.

Program Wspierania Rodziny Gminy Szubin na lata 2018-2020 wyznacza zadania do realizacji, które przyczynią się do zmniejszenia skali problemów społecznych w Gminie Szubin w obszarze wspierania rodziny. Program jest dokumentem wdrażającym Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szubin na lata 2014-2025, która wyznacza kierunki zmiany (interwencji). Na tej podstawie został określony cel główny Programu.

CEL GŁÓWNY

Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych na terenie gminy Szubin do 2020r.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.
- Poprawa sytuacji dzieci z rodzin wieloproblemowych.
- Poszerzenie możliwości wsparcia rodzin w pełnieniu roli opiekuńczej.
- Tworzenie warunków do wykonywania zadań gminy w obszarze wspierania rodziny.

Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 - 2020.

Cel szczegółowy 1: Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny

Zadanie	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1. Zapewnienie pomocy materialnej rodzinom wymagającym wsparcia.	- Liczba rodzin objętych pomocą.	2018-2020	MGOPS
2. Dożywianie dzieci.	- Liczba dzieci objętych dożywianiem	2018-2020	MGOPS, organizacje pozarządowe.
3. Zapewnienie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, w tym bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy	- Liczba prowadzonych Niebieskich Kart; - Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy.	2018-2020	Zespół Interdyscyplinary, MGOPS
4. Zabezpieczenie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.	- Kwota przeznaczona na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	2018-2020	Gmina, MGOPS
5. Pomoc kobietom w ciąży powikłanej i ich rodzinom w sytuacji niepowodzeń położniczych.	- Liczba rodzin korzystających z tej formy wsparcia	2018-2020	Gmina, MGOPS, ochrona zdrowia, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy 2: Poprawa sytuacji dzieci z rodzin wieloprotblemowych.

Zadanie	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1. Utworzenie placówki socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	- Liczba utworzonych placówek	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
2. Rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego funkcjonujących na terenie Gminy Szubin	- Liczba placówek wsparcia dziennego działających na terenie Gminy Szubin rozwijające swoją działalność np. poprzez realizację zadania publicznych w ramach otwartych konkursów, wprowadzanie nowych form pracy z dziećmi i młodzieżą	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
3. Udostępnienie wsparcia specjalistycznego dzieciom z rodzin wieloprotblemowych	- Liczba miejsc specjalistycznego wsparcia skierowanego do dzieci z rodzin wieloprotblemowych	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe, - Powiatowa Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna,
4. Wyrównywanie szans edukacyjnych, rozwojowych dzieciom z rodzin wieloprotblemowych	- Liczba przeprowadzonych inicjatyw na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych, rozwojowych dzieciom z rodzin wieloprotblemowych	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
5. Rozwój form wsparcia skierowanego do dzieci i młodzieży np. wychowawcy podwórkowego	- Liczba podmiotów prowadzących usługi społeczne skierowane do dzieci	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
6. Praca środowiskowa promująca właściwe wzorce rodziny.	- Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny, - Liczba rodzin objętych pracą socjalną - Liczba rodzin wspierających	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
7. Rozwijanie systemu wsparcia dla rodziny (lub jej poszczególnych członków) zróżnicowanego ze względu na różnorodność problemów i potrzeb społecznych.	- Liczba przeprowadzonych kampanii	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Cel szczegółowy 3: Poszerzenie możliwości wsparcia rodzin w pełnieniu roli opiekuńczej

Zadanie	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1. Organizacja Klubu Rodzica zajmującego się wspieraniem rodzin w pełnieniu roli opiekuńczej.	- Liczba działających Klubów Rodzica	2018-2020	Gmina MGOPS organizacje pozarządowe.
2. Pomoc specjalistyczna dla rodzin mających trudności w prawi-	- Liczba podmiotów świadczących pomoc specjali-	2018-2020	- Gmina, MGOPS,

dłowym pełnieniu roli opiekuńczej.	styczna dla rodzin mających trudności w prawidłowym pełnieniu roli opiekuńczej		organizacje pozarządowe.
3. Tworzenie miejsc spotkań dla rodziców.	- Liczba przedsięwzięć mających na celu tworzenie miejsc spotkań dla rodziców.	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
4. Tworzenie grup wsparcia dla rodziców przy zastosowaniu zasady pomocniczości	- Liczba działających grup wsparcia	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
5. Pomoc rodzinom posiadającym trudności we właściwym sprawowaniu opieki nad dziećmi w formie pracy socjalnej, asystentury rodziny, placówki wsparcia dziennego oraz specjalistycznego poradnictwa.	- Liczba rodzin posiadających trudności we właściwym sprawowaniu opieki nad dziećmi objętych wsparciem asystentów rodziny; - Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS w Szubinie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i potrzeby ochrony macierzyństwa. - Liczba dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
6. Prowadzenie kampanii informacyjnych dla rodzin, na rzecz prawidłowego pełnienia roli opiekuńczej,	- Liczba kampanii informacyjnych dla rodzin na rzecz prawidłowego pełnienia roli opiekuńczej.	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
7. Monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i pedagogów szkolnych.	- Liczba rodzin objętych pracą socjalną. - Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny.	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
8. Pomoc rodzinom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w stworzeniu odpowiedniego środowiska wychowawczego w celu umożliwienia powrotu dzieciom do rodzin biologicznych	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych	2018-2020	Gmina, MGOPS
9. Współpraca z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej w szczególności w zakresie wspierania rodzin biologicznych w staraniach o powrót dzieci do domu rodzinnego	- liczba kontaktów z koordynatorem	2018-2020	Gmina, MGOPS, PCPR

Cel szczegółowy 4: Tworzenie warunków do wykonywania zadań gminy w obszarze wspierania rodziny.

Zadanie	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1. Zabezpieczanie środków finansowych na utrzymanie dzieci z terenu gminy Szubin umieszczonych w pieczy zastępczej.	- Liczba dzieci z terenu miasta i gminy Szubin umieszczonych w pieczy zastępczej, - Wysokość środków finansowych Gminy wydatkowanych na utrzymanie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
2. Zapewnienie warunków do rozwoju kwalifikacji asystentów rodziny i pracowników socjalnych i innych osób zawodowo związanych z pracą z rodziną wieloprogową.	- Liczba szkoleń, w których wzięli udział asystenci rodziny; - Liczba szkoleń w których wzięli udział pracownicy socjalni; - Liczba szkoleń skierowanych do osób zawodowo związanych z pracą z rodziną wieloprogową zorganizowanych na terenie Gminy Szubin.	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
3. Podejmowanie innych zadań wynikających rozeznaczonych potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Szubin np. lokalnych Programów	- Liczba lokalnych programów	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe.
4. Organizowanie spotkań, konferencji dla przedstawicieli podmiotów lokalnych działających na rzecz rodzin (kuratorów, pracowników socjalnych, asystentów rodzin, pedagogów, policjantów)	- liczba spotkań	2018-2020	Gmina, MGOPS, organizacje pozarządowe

Realizowane działania będą prowadzone we współpracy ze wszystkimi podmiotami realizującymi działania na rzecz rodzin z terenu Gminy Szubin, zgodnie z bieżącymi potrzebami.

Finansowanie Programu

Źródłem finansowania Programu wspierania rodziny dla Gminy Szubin na lata 2018-2020 są:

- ❖ środki własne gminy – zaplanowane na każdy rok budżetowy,
- ❖ środki z budżetu państwa,
- ❖ środki z innych funduszy zewnętrznych.

Trudno jest określić środki na realizację trzyletniego Programu, gdyż zawarte w nich zadania są bardzo szerokie, finansowane z różnych źródeł, często w wysokościach niższych od potrzeb. Środki finansowe na realizację zadania z zakresu wspierania rodziny będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach finansowych.

Zakładane efekty realizacji Programu.

Zakładanym efektem Programu jest zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych dzięki ścisłej współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin.

System powinien opierać się na szybkim i skutecznym przepływie informacji pomiędzy instytucjami oraz na tworzeniu zespołów wspierających rodziny w kryzysie. Zintegrowane działania mają przyczynić się do minimalizowania negatywnych skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz przyczynić

się do poprawy funkcjonowania rodzin, jednocześnie zapobiegając umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej.

Monitoring Programu.

Koordynatorem Programu będzie Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szubinie. Corocznie do dnia 31 marca każdego roku przedkładane będzie sprawozdanie Radzie Miejskiej w Szubinie z realizacji Programu.

Monitoring Programu będzie odbywał się na bieżąco, równoległe z realizacją poszczególnych działań, przy współpracy wszystkich realizatorów. Uzyskane dane umożliwią ocenę stopnia realizacji Programu oraz zasygnalizują nowe kierunki działań niezbędne do skutecznej pomocy rodzinom potrzebującym wsparcia. Analizie zostanie poddana zgodność realizacji zadań z przyjętymi priorytetami lokalnej polityki społecznej w obszarze wspierania rodziny w oparciu o przyjęte w Programie wskaźniki. Na potrzeby oceny realizacji Programu będą badane tendencje na podstawie określonych wcześniej wskaźników. Jest to spójne z systemem oceny realizacji Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Szubina na lata 2014-2025r. Program stanowi dokument otwarty, może podlegać modyfikacji.

Program wspierania rodziny dla Gminy Szubin na lata 2018 – 2020 wyznacza kierunki działań na rzecz wspierania rodziny. Wdrażanie poszczególnych zadań uzależnione jest od możliwości organizacyjnych, finansowych i prawnych jego realizatorów.

Szubin, 12.12.2017r.

Opracowały:

Beata Kościanek

Kierownik Działu Pomocy Rodzinie i Dziecku

Renata Michalak

Dyrektor MGOPS Szubin